

Alica Bartková

VREB

Richard Lunter - KICOM

Alica Bartková

VREB

Richard Lunter - KICOM

Alica Bartková (1982) je autorka románov *Pachuť slov*, *Šťastné konce*, *nešťastný svet*, *Veľká vlna*, *Knih nepokoja*, *Návrat*, *Rozdvojenie*, *Trhlina*, *Zabijaci*, *Ranný lov*, detektívky *Piková sedma*, a zbierky poviedok *Snesiteľná ťžkosť bytí*, ktoré jej od roku 2013 vyšli v troch slovenských, a jednom českom vydavateľstve.

Tento rok 2016 jej vo vydavateľstve Richard Lunter - KICOM vychádza zbierka poviedok *Vred* a detektívka *Kvietok*.

Názov: VRED

Text: Alica Bartková

Vydavateľ: Richard Lunter – KICOM
Telgárt 16, 976 73, IČO: 33826781

Korekcie: Jana Burdová

Objednávky: www.knihanj.sk
info@knihanj.sk

Vydanie prvé, 2016
ISBN: 978-80-89780-13-6

Všetky práva vyhradené.
Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť
rozširovaná, kopírovaná bez písomného sú-
hlasu majiteľa autorských práv.

*Dúfať, že vyhráte boj bez toho, aby ste vedeli,
ako bojovať, je trúfalosť. No aj tak to stojí za pokus.*

VRABEC

Bojujem ako nepoddajný pes, ktorý už nevie rozlíšiť čomu a komu má veriť. Vidím stále to isté. Niekedy ma to upokojuje ako rutina, vyvolávajúca pocit istoty, inokedy mätie a ústi do paniky, strachu a zlosti. Známe ulice, známe mosty, križovatky, bary... obchody, v ktorých je stále ten istý tovar, stále tí istí nakupujúci, na chodníkoch tí istí ľudia venčiaci tých istých psov... všetko je stále rovnaké. Keď je jeseň, listy šuštiť stále rovnako, na rovnakom mieste a stavím sa, že keby som ich spočítala, je ich tam na list presne. V zime badám rovnaké stopy v snehu a guľujúce sa deti, ktoré nerastú. Kedy som si to všimla? Neviem. Možno už dávno, iba som si to nepripúšťala. Je to vôbec možné? Neviem. Ale z pocitu, že je to tak, sa stáva presvedčenie.

Väčšina ľudí okolo mňa sa nemení. Ako je možné, že sa mením ja, že mám spomienky? Podvedome som vždy vedela, že niečo nie je v poriadku. Možno preto ma ovláda pesimizmus. Niekedy viac, niekedy menej.

Bojujem. Ako neustále sa topiaci človek. Bezmocne sa vzpiera vode, občas sa mu podarí vynoriť sa, nadýchnuť, potom sa zase potopí, dochádzajú mu sily, už-už to vzdá, ale potom zase pozbiera sily a bojuje ďalej. Dokedy? Dokedy budem môcť.

Je neskorá jeseň, večer, mesto osvetľujú lampy a svetlá obchodov a barov. Idem po ulici dva bloky od môjho starého domu, po dlhšom čase som si vyhradila čas na prechádzku. Potrebujem byť sama. To chápe. Keby nechápal, nebola by som s ním. Ešte pred štyrmi rokmi by som sa nemusela nikoho pýtať. Vyšla by som z bytu, išla by som kam by som chcela, a vrátila by som sa, keď by mi to prišlo na um. Teraz mám dve hodiny na bezcieľnu chôdzu

a možnosť nechať svoje myšlienky samovoľne víriť v hlave.

Takmer narazím do dámy vo svetlofialovom kabáte so zeleným klobúkom, ktorá vyjde z vedľajšej ulice. Zdá sa mi, že som ju videla už stokrát, rovnako ako muža s basetom na vôdzke, ktorý ide oproti. Mám chuť pozdraviť sa im, ale nikdy sme sa nezoznámili a neviem, či si ma všimli. Nazriem do výkladnej skrine obchodu s oblečením. Zdá sa mi, že na figurínach sú rovnaké šaty ako pred rokom, len inej farby. Modrý kabát sa zmenil na červený a na sivej košeli prešibane pribudol zelený vzor.

Pozriem sa hore. Nijaké hviezdy. Iba výškové budovy, a nad nimi zrejme oblaky, alebo smog. Minule bolo v správach, že sonda na Marse objavila vodu. Napadlo mi, že keď zničíme túto planétu, ľudstvo sa presťahuje na Mars, a zničí aj ten. Sme iba paraziti, tak ako všetko živé.

Život. Nie je to iba ilúzia? Načo všetka tá snaha? Pachtenie sa za tým, aby bol každý z nás vo všetkom najlepší, alebo aspoň taký dobrý ako môže. Je predsa úplne jedno, ako človek žije – či je vzdelaný, či nie, či je bohatý, alebo chudobný... aj tak raz všetci zomrú, a to, čo bude s generáciami za nami, nikoho trápiť nemusí.

Nemala by som tak rozmýšľať. Som predsa mama. Chcem pre svoje deti to najlepšie. Ale zdravý rozum mi napriek tomu hovorí, že je to zbytočné. Nadýchnem sa chladného vzduchu a prejdem na druhú stranu ulice. Vždy, keď tadeto idem, prejde po ceste čierny mercedes. Všimla som si to iba nedávno, snažila som si zapamätať značku, na tretí raz sa mi to podarilo. Čakám, či prejde. O chvíľu je tu. Je to on. Stále ten istý, je jedno v akom čase. Mám chuť zastaviť ho a nahliadnuť, kto je za volantom. Sleduje ma alebo čo? Čudné je, že mi to ani nepripadá také čudné. No malo by, nie?

Studený vánok mi zdvihne prameň hnedých vlasov. Už boli všelijaké – blond, dočervena, svetlohnedé, čierne...

Minulý týždeň, pred mesiacom, pred dvoma... Občas, keď sa pozriem do zrkadla, prekvapí ma, ako vyzerám. Predstava o sebe a obraz sú iné. Mením sa. Dokonca aj odtieň mojich očí sa mení. Niekedy mám pocit, že všetko je rovnaké, iba ja sa mením. Alebo iba striedam tie isté podoby seba samej? Už neviem ani to.

Najviac ma šťve pocit, že môj život určuje niekto iný. Nejaká časť môjho ja, ktorá je odo mňa oddelená, a predsa zviazaná neviditeľným putom. Dejú sa veci mimo mojej kontroly, mimo mojej vôle, iba jednoducho nastanú a ja ich vykonávam ako samozrejmosť. Jediné, čo si zachovávam, sú moje myšlienky. Napriek tomu, čo robím, napriek situáciám, v akých sa ocitám, sú moje názory viac-menej rovnaké. Krájam zeleninu, usmievam sa na príbuzných, prechádzam sa supermarketom, zhnusene prepínam reklamu v telke... a myslím si to isté – že všetko je zbytočné. Krátke záblesky nadšenia sa pravidelne objavujú aj u mňa, ale vždy rýchlo pominú a dospejem k tomu istému záveru. Som Sifyfos, nevzdávajúci sa napriek tomu, že vie, že je to zbytočné. Nemá šancu vyhrať, no stále mu zostáva možnosť nevzdať to, ktorú náležite využíva. To je jeho protest, víťazstvo a život zároveň.

Pozriem sa na ulicu odrazu plnú povedomých ľudí, zapadnem do davu a nechám sa unášať jeho rytmom.

NIEKEDY PRED ŠTYRMI ROKMI:

Norbert má vysoký krvný tlak. Odkedy mu to lekár oznámil, poctivo berie lieky. Už mu nehučí v ušiach, nemá závraty, ani sa tak ľahko nezadýcha. Ale vie, že je stále chorý. Tak ako ja. Poznám ho už asi dva roky, vždy sme sa stretli iba tu a neviem, prečo je tu teraz. Ale vyzerá stále rovnako, rovnako oblečený – čierne nohavice a hnedá košeľa, a rovnako chorý. Sedím v čakárni u lekára, listujem v časopise, ktorého obsah nevnímam a zrak mi občas spadne na jazvy ťahajúce sa od zápästí k lakťom. Podrezanie žíl bol prvý pokus ukončiť svoje bytie z troch, ktoré som doteraz urobila. Všetky neúspešne vďaka prílišnej aktívnosti ľudí z okolia. Vždy som na ňu akosi pozabudla a nepripravila som sa na svoj počin dôsledne. Vždy sa nájde niekto, komu napadne prísť ma v danej chvíli otravovať, alebo pocíti náhlu potrebu niekoho zachrániť. Skrátka sa starať iným do života. Alebo do smrti. Na tomto svete človek asi už nemôže ani ukončiť svoj život tak ako chce!

Prevrátim stránku s Tomom Cruisom, odfoteným na ulici a pozriem sa okolo seba. Samé povedomé, znudené a trochu našťavané tváre. Našťvané na to, že sú chorí, že tu musia čakať, a že lekárovi trvá tak dlho, kým vyšetří pacienta. Chcú len svoje lieky a vypadnúť! Nič viac, nič menej. Je jedno, aké lieky, hlavne nech im predpíše nejaké lieky.

Predtým som chodila k detskej lekárke, teraz, keď už mám dvadsaťpäť, chodím k lekárovi pre dospelých – staršiemu pánovi, ktorý vždy vyzerá, že by sám potreboval lekára. Ale v čakárňach to vždy páchne rovnako. Je v nich akýsi čudný pach dezinfekcie, chorých ľudí a ich netrzepzlivosti.

Teraz som chorá „normálne“. Asi mám nejaký vírus, obyčajnú chrípku, alebo niečo podobné. A potrebujem lieky, tak ako ostatní. Nie je to lekár – psychiater, ku kto-

rému musím pravidelne chodiť už desať rokov, od prvého pokusu zabiť sa. Po druhom som bola dokonca hospitalizovaná na mesiac psychiatrii, a po treťom dva. Vždy, keď si lekári mysleli, že som už v poriadku, tak ma pustili. Možno som aj bola, no opäť to prišlo. Znenazdajky, z čista jasna. A paradoxne vtedy, keď som sa svojmu okoliu zdala najvyrovnanejšia a spokojná. Mesiace zlej nálady vystriedala dobrá, celý deň som so všetkými veselo komunikovala, smiala sa, jedla, večer som si umyla tvár, vyčistila zuby, obliekla čistú bielizeň, a dôsledne utiahla slučku okolo krku, visiacu z vodovodného potrubia v kotolni. To bolo však staré a hrdzavé, preto sa pretrhlo, a ja som dostala okrem nárazu z pádu vodný výprask. To bolo druhý raz, čo som sa pokúsila ukončiť svoj život.

Niky som nemala depresiu, iba som v sebe nosila akýsi silný pocit smútku, pesimizmus, ktorý sa objavoval najmä pri nevhodných príležitostiach. Už ako malá som sa najviac rozplakávala pri rodinných oslavách, na vychádzkach za slnečného dňa, keď boli všetci vysmiati, keď moji príbuzní s nadšením spievali koledy, či keď ma nútili sfukovať sviečky na torte. Keď som bola väčšia, tak som udržala plač na uzde, iba som jednoducho odišla z miestnosti a tresla dvermi. Preto si o mne všetci vždy mysleli, že som čudná. Veď som aj bola. Nik normálny predsa nezalezie do postele, snažiac sa zabudnúť na to, čo sa deje okolo neho, keď jeho sestra v obývačke rozkrajuje narodeninovú tortu.

Všetky úsmevy, optimizmus, všetko ľudské nadšenie mi pripadalo zbytočné. A znášať to mi pripadalo ako Sifyzovská úloha. Márne a neprestajne sa opakujúce vety, situácie, spoločnosťou vynútené správanie... Nik ma nikdy nechápal, nik nerozumel tomu, že všetci sme v rovnakej riti! Dokonca ani psychiatri, ktorí sa síce tvária, že mi rozumujú, ale viem, že to tak nie je. A za ich nacvičenými maskami takmer jasne vidím, čo si skutočne myslia – „Komu niet rady, tomu niet pomoci.“ Takže všetky sedenia u nich

boli zbytočné a zaberali iba lieky, ktoré trochu utlmovali moje skutočné pocity a úmysly. Tak ako tu. Zrejme dostanem iba lieky na utlmenie príznakov, ale príčina choroby aj tak zostane, lebo liek na chrípku vraj nie je.

„Slečna Konečná?!“ ozve sa spoza dverí.

Vstanem a idem dovnútra presne podľa poradovníka v zozname mien na dverách.

Dnu to páchne rovnako ako von plus sestričkinou kávou položenou pri počítači.

„Dobrý deň, Agáta. Máme nového doktora. Pán doktor Varinský už išiel na dôchodok.“

„Áno? Nevedela som,“ poviem, pritom si pomyslím, že sa to dalo čakať.

„Môžete ísť,“ ukáže na pootvorené dvere do ďalšej miestnosti – ordinácie, kde ma už čaká ten nový lekár. Vstúpim a jeho zjav ma prekvapí, lebo som čakala niekoho staršieho. Keď sa povie „obvodný lekár“, predstavím si nejakého staršieho človeka, minimálne vo veku mojich rodičov, s okuliarmi, s asexuálnym imidžom, a nie mladého, celkom pohľadného muža s vypracovanou postavou, aký sa práve na mňa pozerá.

„Dobrý deň, ja som váš nový lekár. Oto Brezinský,“ povie a postaví sa, aby mi podal ruku.

„Dobrý deň, ja som Agáta Konečná,“ podám mu ruku, a pritom si pomyslím: Varinský – Brezinský... Ich mená sa síce rýmujú, ale ich podoby sú ako čierna a biela. Možno aj napriek tomu dopadne ako jeho predchodca.

„Ako vám pomôžem?“

„Už tretí deň mám príšernú nádchu, kašeľ a teploty. Asi mám chrípku.“ To je pravda, lebo sotva dopoviem, musím sa vysmrkať do vreckovky.

„Sadnite si sem, prezriem vás.“

Tak ma prezrel. A tak sa to začalo.

Začali sme sa stretávať na rôznych miestach, najskôr náhodne, potom cielene. Káva, večera, kino... spoločné raňajky, spoločné plány, spoločný život.

Ani neviem, ako sa to stalo. Pokusy o vzťahy som už predtým mala, ale vždy sa skončili v podstate skôr ako sa začali, takže na niečo trvalejšie som už ani nepomyslela. A zrazu to tu bolo. Aj keď som stále tomu nedôverovala a neverila, že sa to môže skončiť idylicky, všetko k tomu smerovalo. No stále vo mne rástli veľký výkričník a otáznik, či som toho všetkého vôbec schopná. Zväčšovali sa, najskôr nenápadne ako mierna forma rakoviny, neskôr ako tá najzákernejšia forma zo všetkých. Vytlačali ostatné orgány, gniavili ich, tlačili sa von z tela, až trhali kožu a lámali kosti.

Ale pekne poporiadku.

Vošla som sem už asi pred hodinou, a stále nemám to hlavné, prečo som sem prišla. Motám sa po nákupnom centre, lebo stále mi príde na um niečo, čo potrebujem. Od držiaka na mydlo, ktorý je rozbitý skoro dva mesiace cez baterky do ovládača na televízor po aspirín, ktorý nemám nikdy, keď ma bolí hlava. Ale prišla som sem kúpiť ryby na obed, ktorý zajtra varí mama. Rodičia bývajú odo mňa len o dve ulice ďalej (na veľké naliehanie som sa pred rokom konečne mohla osamostatniť, ak sa to dá tak nazvať, lebo takto ma môžu kontrolovať, kedy sa im zachce), ale aj tak musím chodiť nakupovať ja, pretože supermarket mám bližšie.

Vojdem do potravín plných jedla zabaleného v baleniach na stovky spôsobov. Vrecká, konzervy, škatule, plechovky... A z každého druhu sú vyrobené tisíce ukrývajúce rovnaký obsah, a predsa iný.

Zabočím popri mliečnych výrobkoch a mrazenej zelenine k rybám. Tam na mňa čakajú mŕtve zmrazené telička v rôznej forme. Od takých, o ktorých by sa dalo povedať, že boli ryby, cez zlisované štvorce, či obdĺžniky, o ktorých nasvedčuje, že sú to ryby iba obrázkov na obale, až po obalené rybie prsty. Všetky bez šupín, bez žiabří, bez hláv. Celý život plávali kdesi v rieke, alebo mori, a napokon skončili v prostredí, ktoré s tým, kde žili, nemá nič spoločné. Ak by človek zomrel v mori, skončil by vlastne rovnako – tam, kde nemá čo robiť. Neraz mi napadlo, že by som sa mohla utopiť, ale nevýhodou je, že viem plávať. Niekoľkokrát som sa potopila pod hladinu, nechala sa voľne unášať vodou a klesala, či už na plavárni, alebo v mori, ale vždy ma obranný reflex donútil plávať, akoby som bola naprogramovaná žiť. Pritom som čítala o smrti utopením, ktorá možno nie je až taká zlá, ale rôzni ľudia tvrdia rôzne veci. Keď sa človek ponorí pod hladinu, začne vdychovať vodu do pľúc, tá zablokuje výmenu kyslíka, dýchacie cesty sa uzavrujú a človek cíti v hrudi pálenie a trhanie. Ale tento

stav sa vraj rýchlo zmení na pocit pokoja, uvoľnenia a vyrovnanosti. Človek sa dostáva do bezvedomia, dochádza k zástave srdca a nasleduje mozgová smrť. Čiže, aj keď sa to tak môže zdať, samotné utopenie až tak nevníma. Stále by to bolo lepšie ako streliť si do hlavy v zlom uhle, guľka by mi uviazla medzi dva mozgové laloky, a do smrti by som sa nevedela ani sama najesť. Alebo zoskočiť z nižšej budovy ako treba a akurát si iba dolámať kosti.

Otvorím mrazničku, zahrabem sa medzi rozpolenými sledňmi, a vtom oproti mne niekto otvorí ďalší. Oto Brezinský.

Môj lekár. Čo tu robíš? Nie, že by nemal právo hocikde nakupovať tak ako ostatní ľudia, ale svojho predošlého doktora som nikdy nestretla inde ako v ordinácii. Aj o tomto som si asi podvedome vytvorila predstavu, že z tej ordinácie ani nevychádza. Je to čudné, že ho tu vidím hrať sa medzi zmrazenými rybami.

Zbadal ma. Ja – v ruke sled'ové filety, on – v ruke trešcie filé. „Dobrý deň,“ povie a civie na mňa rovnako ako ja naňho.

„Dobrý deň,“ usmejem sa.

Pozerá na to, čo držím. „Máte pravdu.“

„Prosím?“

„Máte pravdu,“ zopakuje a siahne po akomsi inom balení. „Filety sú lepšie ako tieto zlisované čudá. Môže tam byť hocičo.“

„Hocičo? Niečo iné ako ryby by tam hádam nedali.“

„Pokiaľ nevidím, že je to ryba, môže to byť všeličo.“

„To je pravda.“

A tak sme sa od rýb dostali až ku káve. V kaviarni. Sedíme pri stole pre dvoch s výhľadom na ulicu. Pred nami latte, obaja sme si doň dali cukor. Všimnem si ho bližšie. Veľké hnedé oči a blond vlasy, nahladko oholený, na líci malá jazva. Pýtať sa, z čoho má jazvu mi pripadá trápne. Zvlášť, keď sa to nespýtal on mňa, dokonca ani nezareago-

val, akoby išlo o samozrejmosť, pritom ja ich mám oveľa výraznejšie a je úplne jasné z akého dôvodu. Tmavomodrý rolák a sivé sako mu seknú. Vyzerá dobre. Obrúčku nemá, ženatý zrejme nie je. Možno chodí na kávu s viacerými pacientkami. Nepripadá mi však ako človek, ktorý by zneužíval svoje postavenie.

„Ak vám to nebude prekážať, môžeme si tykať?“ Povie po chvíli, zdá sa, že rovnako si premeriava aj on mňa.

„Jasné, ja som Agáta,“ podám mu ruku. Nepripadá mi čudné, že si tykám s vlastným lekárom, lebo nie sme od seba vekovo ďaleko.

„Oto.“

„Ako sa ti vodí v novej práci?“

„Je to fajn, ale vždy to môže byť aj lepšie.“

„Vyšiel si rovno zo školy?“

„Vlastne... áno. Predtým som robil v nemocnici na pohotovosti, ale po roku som to vzdal. Odišiel na Aljašku, na chvíľu vypol.“

„Na Aljašku?!“

„Prečo sa tváriš tak prekvapene?“

„Nie je veľa ľudí, ktorí chodia na Aljašku. Vlastne nepoznám nikoho, kto tam bol.“

„Tak už poznáš.“

„Nepoznám,“ pomyslím si. Iba viem, ako sa volá, že je môj lekár, že je sympatický a celkom fešák, a že bol na Aljaške. „Ako dlho si tam bol?“

„Pol roka.“

„Hm... to je dosť. A čo si tam robil?“

„Nič. Pozoroval polárnu žiaru a veľa spal.“

„To je cool.“ Vlastne neviem, čo iné by mohol robiť na Aljaške, ale aj tak mi to pripadá nezvyčajné.

„Cool?“

„Jasné. Mne by sa to možno tiež zišlo.“

„Prečo to neurobíš?“

„Vieš... vždy som bola rodičmi držaná nakrátko kvôli mojim psychickým problémom, nikdy by ma nikam na dlhšie nepustili, a keby som sa im neozvala deň, či dva, som si istá, že by zburcovali okrem policajného zboru aj celú armádu, aby ma hľadali.“

„Psychickým problémom?“

„Videl si moje jazvy a musí ti byť jasné, prečo ich mám.“

„Už som také zopár krát videl.“

„Hm...“

„Bolo viac pokusov?“

„Tri. A dva pobyty na psychiatrii.“

„A teraz?“

„Teraz čo?“

„Nezdáš sa mi depresívna.“

„Zdanie môže klamať. Ale to asi vieš.“

Obzriem sa okolo nás. Je to malá, ale útulná kaviareň. Je tu ešte päť menších stolov a jeden veľký. Takmer všetky sú obsadené ľuďmi rôznych vekových kategórií a na barových stoličkách nesedia nik. Zadávam sa na televízor nad barom. Zase ide známa reklama. Chlapec ide po púšti, odrazu mu ruka z nebies ponúkne dve fľaše. Namiesto vody si vyberie Coca-colu.

„Dúfam, že neklame,“ povie po chvíli. Až teraz som si uvedomila, že celý čas sa na mňa uprene díva.

Čo je ho do toho, či žijem, alebo nie, veď ma pozná päť minút! Je predsa moja vec, ako ukončím svoj život. Nerozumiem tej hlúpej ľudskej vlastnosti – snahe uchovať môj život najďalej ako to ide. Načo? S nimi to predsa nesúvisí! Napokon, každý raz zomrie, tak prečo si nevybrať spôsob sama?

„Prečo?“

„Čo... prečo?“

„Prečo chceš, aby som žila?“ Vyletí zo mňa. Uvedomím si, že nikdy som sa to nikoho nespýtala. U rodičov to je samozrejmé, u známych tiež, a u cudzích ľudí som si to

len domyslela. Ale nikdy som sa nikoho priamo nespýtala, prečo chce, aby som žila.

„Lebo si mi sympatická.“

„Aha, ďakujem. Ale stačí to? Každý raz predsa zomrie. Je to iba otázka času.“

„Za dlhší čas sa dá stihnúť viac ako za kratší.“

„Čo ak nechcem nič stihnúť?“

„Potom... sa o veľa ochudobníš.“

„Možno. Ale nakoniec aj tak zomriem, a potom už nebude ani moja vôľa, ani spomienky.“

„Spomienky na teba však môžu uchovávať iní ľudia.“

V telke opäť ide reklama na Colu. Horúca púšť. Možno Afrika. V tej hladujú milióny ľudí, ktorí chcú žiť, a svetu je to jedno. Keď chcú niekoho zachráňovať, prečo nezachránia niekoho, kto o to stojí?

„Nie som až taká výnimočná, aby si ma pamätali generácie.“

„Stačí, keď si ťa budú pamätať najbližší. Pre nich si určite dôležitá.“

Vidieť, že nemá cenu handrkovať sa s ním. Ako presvedčiť človeka, vyrovnaného so svojím životom, že sme iba nepodstatné, dopredu zabudnuté flaky na zemskom povrchu? A dôležitosť je relatívna aj z historického hľadiska.

„Človek je dôležitý iba tak, ako mu to spoločnosť a okolnosti dovoľia.“

„Ako to myslíš?“

„Tak, že veľa vecí a javov už bolo objavených oveľa skôr, ako je uvádzané v dejinách, len tí, čo ich objavili, boli buď spoločnosťou neakceptovaní, alebo sa na nich z rôznych príčin jednoducho zabudlo, a ľudstvo ich múdrosť nevyužilo. Potom prišli s tým istým objavom ďalší, a tým je mylne prisudzované prvenstvo, pretože im to spoločnosť umožnila.“

„Napríklad kto?“